

Branislav Fábry: Nobelova cena mieru opäť bez Assangea

- CZ24 News | 10. října 2021

V roku 2021 dostali Nobelovu cenu mieru dvaja novinári, Dmitrij Muratov z Ruska a Maria Ressa z Filipín. Nórsky Nobelov výbor teda tentokrát tematizoval a ocenil boj za slobodu prejavu a práve preto prekvapilo, že Julian Assange vyšiel opäť naprázdno... Žiaľ, udeľovanie „mierovej ceny“ sa v 21. storočí zmenilo na divadlo, plné absurdít, ktoré som [popísal už v minulosti](#). Tejto degradácii sa však nemožno diviť, pretože „mierovú cenu“ udeľujú politici členského štátu NATO, ktorí sami nie sú bez viny na agresívnych zločinoch Západu v posledných desaťročiach.

Selektívne ocenenia

Hoci bol Julian Assange opakovane nominovaný na Nobelovu cenu mieru, dnes už asi nikoho neprekvapí, že si ho Nórsky Nobelov výbor nikdy „nevšimol“. Jeho zásluhy o slobodu prejavu pritom nie sú menšie než v prípade oboch ocenených, skôr naopak. Ide o globálne najznámejšieho bojovníka za slobodu prejavu, ktorý odhalil množstvo zločinov USA a ich spojencov. V rokoch 2012 – 2019 sa ukrýval na veľvyslanectve Ekvádoru v Londýne, odkiaľ ho v roku 2019 vyviekli a umiestnili do britskej väzby, kde sa nachádza dodnes. **Osud Juliana Assangea** zostáva príkladom veľkej odvahy zoči-voči mohutnému komplexu politickej a mediálnej moci a aj jeho perzekúcia je väčšia než v prípade oboch držiteľov Nobelovej ceny. Dmitrij Muratov je napriek častým sporom s ruskou vládou na slobode a roky vo funkcii šéfredaktora Novej Gazety strávil pohodlnejšie než Julian Assange. Podobne platí, že hoci bola Maria Ressa v júni 2020 odsúdená za kybernetické ohováranie, nevytrpela toľko čo Julian Assange. Okrem prípadu Assange Nórsky Nobelov mierový výbor dlhodobo ignoruje aj ďalšie nominácie, ktoré sú kritické voči politike USA. Ide najmä o prípad Chelsea Manning, ktorá poskytla serveru WikiLeaks informácie o zločinoch USA a o Edwarda Snowdena, ktorý zverejnil informácie o spolupráci tajných služieb USA a kybernetických monopolov pri nezákonnom sledovaní rôznych ľudí. Oba sú za svoje názory perzekvovaní, Chelsea Manning strávila sedem rokov vo väzení v USA a Edward Snowden sa dodnes skrýva v Rusku. Keby Nobelov mierový výbor pri slobode prejavu doplnil dvojicu ocenených v roku 2021 aspoň jedným z uvedených kritikov americkej politiky, dalo by sa to chápať ako skutočná snaha o podporu slobody prejavu v rôznych štátoch sveta. To sa však nestalo.

Celkovo, vo svete existuje veľa krajín, ktoré majú problém so slobodou prejavu, a treba sa pýtať, prečo výbor zvolil novinárov práve z **Ruska a Filipín**. Kritizovať by sa pritom dali mnohí západní spojenci na Blízkom východe či v Latinskej Amerike, dôvodom pre voľbu Ruska a Filipín sú však ich komplikované vzťahy so Západom. Napätia medzi Západom a Ruskom netreba ani komentovať, no pokiaľ ide o Filipíny, treba si všimnúť, že nobelistkou sa stala americko-filipínska novinárka, ktorá dve desaťročia pracovala pre americký mainstream, najmä pre CNN. V CNN pracovala aj v čase, keď táto televízia škandalózne propagovala vojny v Afganistane a Iraku. V poslednom desaťročí Maria Ressa viedla médium Rappler, ktoré kritizovalo najmä súčasného filipínskeho prezidenta Rodriga Duterteho. Je síce pravda, že prezident je populista a vedie boj proti drogám tvrdým spôsobom, pričom slobodu prejavu ani iné ľudské práva príliš nectí, avšak problém s ľudskými právami mali Filipíny aj predtým – napr. najviac novinárov tam bolo [zabitých v roku 2009](#). USA však mali dlhodobý vplyv na politiku Filipín a to sa začalo meniť až po nástupe prezidenta Duterteho v roku 2016. Ten sa odmietol pripojiť k protičínskym aktivitám USA v Juhočínskom mori, naopak, začal vyzývať USA, aby opustili základne, ktoré si v krajine vybudovali. Aj jeho rétorika voči USA bola veľmi tvrdá. Fakt, že Mariu Ressa v júni 2020 odsúdili za kybernetické ohováranie, je určite dôvodom na kritiku Filipín,

novinárka však nemá vyšší morálny kredit než Julian Assange. Vzniká tiež otázka, či by Maria Ressa cenu dostala aj v prípade, keby prezident Duarte zostal verným spojencom USA.

Trend politizácie „mierovej ceny“ je očividný. Keď si všimneme ocenených v 21. storočí, môžeme vidieť, že **zo štátov Západu dostávajú cenu poprední politici** alebo inštitúcie (Barack Obama, Maarti Ahtisaari, Al Gore, EÚ, atď.), avšak žiadni disidenti typu Julian Assange. Naopak, z krajín, ktoré sa so Západom sporia, dostávajú cenu práve kritici režimu: Shirin Ebadi z Iránu, Lu Xiaobo z Číny, Dmitrij Muratov z Ruska, atď. (čo úlohu ich samotných neznižuje). Samozrejme, treba uznať, že viacero cien bolo venovaných aj subjektom, ktoré majú objektívne zásluhy za mier, vždy však spôsobom, aby to nevyznelo ako útok na západné veľmoci. Mimochodom, aj pri konkrétnych cenách sa postupuje veľmi selektívne. Napr. v roku 2016 dostal Nobelovu cenu za mier Juan Santos, prezident Kolumbie a spojenec USA, a to za snahu o ukončenie dlhoročnej občianskej vojny v Kolumbii. Popudom bolo uzavretie mierovej dohody s ľavicovými povstalcami z FARC v roku 2015. Na uzavretí tej dohody mali zásluhu aj povstalci, ich podiel však Nobelov výbor neuznal. Pri ich vylúčení neobstojí ani tvrdenie, že ide o „teroristov“ – taký status mal napr. aj Jásir Arafat pred udelením Nobelovej ceny v roku 1994 (dostal spolu s Jicchakom Rabinom a Šimonom Perezom).

O cene rozhodujú politici

Dôvodom uvedenej politizácie je fakt, že o Nobelovej cene mieru rozhodujú politici. Členmi výboru sú obvykle bývalí funkcionári nórskeho štátu, ktorí už síce opustili vysokú politiku, nejde však o žiadnych neutrálnych akademikov alebo vedcov. Kandidátov na funkciu volí do Nórskeho Nobelovho výboru nórsky parlament, a to na päť rokov, pričom ich možno zvoliť aj opakovane. Problém je však v tom, že ide o nominantov štátu, ktorý je členom NATO a v 21. storočí podporoval viaceré kontroverzné akcie USA. V súčasnosti sú členmi výboru tieto osoby: *Berit Reiss-Andersen, Asle Toje, Anne Enger, Kristin Klemet, Jørgen Watne Frydnes*

Berit Reiss-Andersen (nar. 1954) je političkou Nórskej strany práce, ktorá sa stala členkou výboru v roku 2012 a v súčasnosti je jeho predsedníčkou. Najvyššia funkciu, ktorú v politike zastávala, bola funkcia ministerky spravodlivosti a polície (1996 – 1997). Ako členka Nobelovho výboru sa veľmi aktivizovala pri čínskych témach, najmä v kauze držiteľa Nobelovej ceny mieru Lu Xiaobo, ktorý bol v Číne odsúdený. Kritizovala nórsku vládu, že sa nepridala k volaniu po prepustení tohto disidenta. Po jeho úmrtí sa usilovala zúčastniť na pohrebe, od čínskej vlády však nedostala víza.

Asle Toje (nar. 1975) je členom výboru od roku 2018 a v súčasnosti aj jeho podpredsedom. Ide o liberálneho publicistu, ktorý síce nezastával vysoké funkcie v politike, ale pôsobil ako poradca rôznych vládnych inštitúcií a je aktívny v mimovládnom sektore. Obhazuje požiadavky trhových princípov a slabého štátu, je tiež zástancom posilňovania vzťahu NATO a EÚ. Ako člen Nobelovho výboru sa začal venovať aj téme odzbrojenia. Často sa však zameriava na bývalý ZSSR, kde vystupuje ako kritik súčasnej ruskej politiky. Podporuje aj nové ukrajinské smerovanie a svojou účasťou ako člen Nobelovho výboru zvyšuje prestíž prozápadných mimovládnych subjektov ako napr. Ukraine Analytica, kde sa v [Rade poradcov](#) ocitá spolu s proamerickými jastrabmi vrátane Róberta Ondrejcsáka. Pre zaujímavosť, toho dodnes Ukraine Analytica uvádza ako štátneho tajomníka Ministerstva obrany SR...

Anne Enger (nar. 1949) je dlhoročná nórska politička Strany stredu a od roku 2018 členka Nórskeho Nobelovho výboru. Zastávala niekoľko vládnych funkcií, tri týždne bola dokonca aj zastupujúcou premiérkou. Za zmienku však stojí to, že bola vicepremiérkou vlády, ktorá rozhodla o zapojení Nórska do agresie NATO proti Juhoslávii bez mandátu OSN v roku 1999.

Kristin Klemet (nar. 1957) je členkou Nórskeho Nobelovho výboru od roku 2021. Pochádza z rodiny politikov Konzervatívnej strany, jej otec bol dokonca predsedom strany, a sama pokračovala v jeho stopách. Najvyššia funkcia, ktorú dosiahla, bola ministerka školstva (2001 – 05). Tým pádom však bola i členkou vlády, ktorá rozhodla o vyslaní nórskeho vojakov do Afganistanu a Iraku.

Jørgen Watne Frydnes (nar. 1984) je členom Nórskeho Nobelovho výboru od roku 2021, pričom ide o historicky najmladšieho člena. Je nominantom Nórskej strany práce, v ktorej patril k perspektívnym kádrom na ministerské funkcie. V poslednom čase sa však angažoval najmä v mimovládnom sektore a v boji proti extrémizmu.

Zdiskreditovaná cena

Ako bolo uvedené, už samotné zloženie Nórskeho Nobelovho výboru vylučuje politickú vyváženosť pri udeľovaní ceny. Ako môžu hodnotu mieru posudzovať politici, ktorí nesú spoluzodpovednosť za to, čo sa udialo v Kosove, Afganistane alebo Iraku? Nebude ich vlastná politická minulosť limitovať pri posudzovaní subjektov so zásluhami o mier? Súčasný Nobelov výbor by sa dal porovnať so situáciou, keby si NR SR v budúcnosti vytvorila svoj vlastný mierový výbor, napr. v zložení: Kolíková, Radičová, Smatana, Ondrejcsák, Kmec. Kto by však bral taký výbor vážne? Nuž, Nórsko má tú výhodu, že sa môže odvolať na čestný úmysel Alfreda Nobela z konca 19. storočia, ktorý to myslel s hodnotou mieru vážne, a preto sa zasadzoval aj za mierové hnutie. Vďaka tomu si Nobelova cena mieru získala určitú prestíž – i keď ani v 20. storočí sa nevyhla sporným momentom (nominácia Adolfa Hitlera, neudelenie ceny Mahátmovi Gándhímu, atď). V 21. storočí sa však selektívne udeľovanie Nobelovej ceny mieru stalo systémovým problémom, čo veľmi poškodilo cenu ako takú. **A výbor nevyužil ani možnosť udelenia ceny Julianovi Assangeovi, čím by si aspoň trochu napravil problém s dôveryhodnosťou.**

Autor: Branislav Fábry